

- Uvodna reč od ekipa redakcije
- Deca štite životnu sredinu
- Skupljanje otpada i čišćenje sela Ljubovište
- Klubovi životne sredine i energije u osnovnim školama
- Saradnja između Kosovske agencije za zaštitu životne sredine i Regionalnog ekološkog pokreta - Kosovo
- Pronađen fosil krasuljka star 50 miliona godina
- Solarna jahta kreće na svoje prvo putovanje

OVAJ BILTEN JE ŠTAMPAN NA RECIKLIRAJUĆEM PAPIRU

UVOD

Poštovani čitaocē,

U vašim rukama držite prvo izdanje biltena o životnoj sredini. Štampanje ovog biltena je omogućeno doprinosom Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

Potreba za kvalitetnijim informacijama o životnoj sredini na Kosovu je bila jedan od razloga koji su podstakli objavljivanje ovog tromesečnog biltena. Glavni cilj ove publikacije je da vam pruži važne informacije o životnoj sredini, ali i da vas upozna sa aktivnostima, naporima i posvećenošću institucija odgovornih za životnu sredinu, nevladinih organizacija i građanskih inicijativa za poboljšanje uslova životne sredine.

Na sledećim stranicama ćete naići na različite teme o zaštiti životne sredine, zanimljivostima, globalni kalendar događaja organizovanih u korist životne sredine, kao i značajne podatke o istoj. Ovom prilikom pozivamo sve zainteresovane pojedince i organizacije da sarađuju sa nama prosleđujući nam informacije o aktivnostima za zaštitu životne sredine, što će dovesti do postizanja našeg cilja. Nadamo se da će uz plodnu saradnju i zajedničku posvećenost ovaj bilten postati još jedan izvor ažuriranih i zanimljivih informacija o stanju životne sredine koja nas okružuje.

Ekipa redakcije

LOKALNE VESTI

*****

Deca štite životnu sredinu

60 osnovnih škola širom Kosova je preko projekta Centra za resurse i obuke o posredovanju (ATRC) "Deca za zaštitu životne sredine" dobilo 60 grantova. Dodeljeni su grantovi u iznosu od 180 €, a isti imaju za cilj podizanje svesti dece o zaštiti životne sredine, odnosno zaštiti sredine u kojoj uče.

Preko ovog projekta je između ostalog, zasađeno različito drveće, cveće i borovi, zemlja je preobražena u zelenu površinu, a takođe su postavljene i klupe i kante za smeće. Projektom su upravljali "Mladi ambasadori životne sredine" koje je organizacija nedavno izabrala.

UKRATKO

- Najveći zagađivači vazduha na Kosovu su energetska, saobraćajni i industrijski sektor
- Organizacije civilnog društva su od nedavno mnogo aktivnije i organizovanije po pitanju zaštite životne sredine
- Otpad predstavlja jedan od najvećih ekoloških problema, pored tog što predstavlja ekonomski teret za kosovsko društvo
- Najveći zagađivač vode predstavlja ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda u lokalne potoke
- Trenutno oko 75% stanovništva nema pristupa vodovodnim uslugama, dok je samo oko 55% povezano na kanalizacioni sistem

Muharrem Ahmetaj (Muharem Ahmetaj), direktor osnovne škole Idriz Seferi – selo Bob, opština Kačanik, je izjavio da su projekti poput ovog dobrodošli.

"Lako su sredstva za ovu aktivnost bila veoma skromna, ista se pokazala kao veoma značajna, preko nje smo uključili sve i nastavnike i učenike. Studenti su bili podstaknuti da vode računa o učionicama, školi i životnoj sredini."

G. Ahmetaj veruje da je još jedan značajan segment ovog projekta učešće američkih snaga KFOR-a, koje su takođe učestvovala podstičući studente i obezbeđujući im piće kako bi se osvežili.

Projekat je takođe pohvaljen i u selu Batlava, opština Podujevo, koje je od sela Bob, Kačanik, udaljeno oko 100 kilometara. "Ovo je veoma dobar i značajan doprinos za školu, zato što ne samo da samoj školi daje lepši i čistiji izgled, već i podstiče učenike da vode računa o daljem održavanju iste" kaže Nazmie Hyseni (Nazmije Hiseni), nastavnica osnovne škole Luigj Gurakuqi (Ljuid Gurakući) u selu Batlava.

Projekat za zaštitu životne sredine će se nastaviti i u budućnosti uz podršku ambasade SAD u Prištini. □

Sakupljanje otpada i čišćenje sela Ljubovište

Stanovnici sela Ljubovište, u blizini Dragaša, već nekoliko godina nisu imali pristup servisu za redovno sakupljanje otpada.

Otpad je kao posledica navedenog bacan u dva potoka koja protiču kroz selo. Vremenom je otpad počeo da smrdi, privlačio je glodare i insekte, i zagađivao je vodu potoka rizikujući zdravlje stanovnika i dovodeći do degradacije životne sredine. Stanovnici sela Ljubovište su pokrenuli inicijativu za promenu tog stanja.

Otpad bačen u potok, pre čišćenja

"Sakupljanje otpada i čišćenje sela Ljubovište" je jedan od pilot projekata za rešavanje problema upravljanja otpadom u ovoj opštini, koje je UNDP pod pokroviteljstvom Vlade Finske sproveo u Dragašu. Aktivnosti su uključivale čišćenje dve deponije i uspostavljanje funkcionalnog sistema za sakupljanje otpada.

Uklanjanje otpada iz dva potoka je trajalo skoro tri nedelje. Seljani su glavno smetlište, u samom centru sela, okružili motkama i metalnom žicom. Dogovoreno je da je bacanje otpada na ovo smetlište zabranjeno.

Seljani već šest meseci poštuju ovaj dogovor. Saradnja sa lokalom kompanijom za skupljanje otpada je pokrenuta, tako da se otpad sakupljanja svake subote "od vrata do vrata", usluga za koju seljani plaćaju.

PRIJATELSKE PORUKE

Očistite trotoare; nemojte ih prati pijaćom vodom

Pokušajte što ređe prati vaše auto

Uvek isključite svetla kada napustite prostoriju

Kalendar događaja organizovanih u korist životne sredine

6. Novembar 2010

Međunarodni dan za sprečavanje eksploatacije životne sredine u ratu i oružanim sukobima
http://www.un.org/Depts/dhl/environment_war/index.html

27. Novembar 2010

Međunarodni dan suzdržavanja od kupovine
<https://www.adbusters.org/campaigns/bnd>

02. Decembar 2010

Global Green Awards
<http://greenawards.co.uk/categories/x16/greenawards2010>

11. Decembar 2010

Međunarodni dan planina
<http://www.fao.org/mn-ts/intl/mountain/day/en.asp>

Potok nakon čišćenja

Klubovi životne sredine i energije u osnovnim školama

Kosovski klubovi životne sredine i energije (KEEC) su uspostavljeni septembra 2009. godine, i imaju za cilj podizanje svesti o problemima životne sredine u svim osnovnim školama širom Kosova. "Naša misija je promovisanje dugoročne energije i održivosti životne sredine na Kosovu preko edukacije i podizanja svesti mladih generacija o značaju zaštite životne sredine, uključujući racionalni i efikasno korišćenje energije u svakodnevnom životu" kaže gđa. Arbresha Meha (Arbresa Meha), direktor KEEC-a.

Tekući projekat "Podrška uspostavljanju klubova za životnu sredinu i energiju u osnovnim školama širom Kosova", pod pokroviteljstvom ambasade SAD, je tokom maja 2010. godine, organizovao radionice u tri osnovne škole u Prištini: Hilmi Rakovica (Hiljmi Rakovica), Hasan Prishtina (Hasan Priština) i 7 Marsi (7. mart). U ovim školama je sprovedena procena mogućnosti uključivanja životne sredine i energije u nastavni program osnovnih i srednjih škola.

Predavanja, grupne diskusije i praktične aktivnosti o različitim temama vezanim za životnu sredinu su povećale nivo znanja i shvatanja povezanosti iste sa svakodnevnim životom.

Ljubovište je prvo od 16 sela u regionu Gore koje je uključeno u sistem upravljanja otpadom. Seljani su veoma srećni što su obe deponije smeća očišćene. Međutim, neka obližnja goranska sela su se takođe obratila UNDP za pružanje podrške u rešavanju problema sa upravljanjem otpadom. Ovo se može smatrati pozitivnim uticajem projekta na region. □

Štaviše, praktično učenje jačanjem veština mladih za rešavanje problema je veoma značajno za grupni rad i školski aktivizam. "Primitili smo da je učenicima praktično učenje i upoznavanje sa ovim temama veoma zanimljivo i uzbudljivo" kaže gđa. Meha. □

Učenici osnovne škole u Klubu za životnu sredinu i energiju

Pomozite u uštedi energije i zaštiti životne sredine tako što ćete smanjiti potrošnju električne energije.

Saradnja između Kosovske agencije za zaštitu životne sredine i Regionalnog ekološkog pokreta - Kosovo

Kosovska agencija za zaštitu životne sredine (KEPA) i Regionalni ekološki pokret Kosovo su potpisali Memorandum o razumevanju i saradnji. Te dve strane su se dogovorile o saradnji i zajedničkoj koordinaciji aktivnosti o pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine, preko procesa nazvanog "zeleni diplomatija". Očekuje se da će se tokom ovog procesa uvećati broj građana uključenih u pitanja životne sredine i razvoj na lokalnom i centralnom nivou.

G. Ilir Morina (Iljir Morina), rukovodilac KEPA (desno) potpisuje Memorandum o razumevanju sa g. Kushtrim Kaloshi (Kuštrim Kaljoši), koordinatorom Pokreta BELLS za Kosovo

Predmet ovog sporazuma je zajedničko učešće u aktivnosti podizanja svesti i organizovanja informativnih kampanja za građane Kosova. Kampanje će biti fokusirane na zaštitu i poboljšanje uslova životne sredine na Kosovu, motivaciju građana da su stalno uključeni u rešavanje problema životne sredine, na osnovu konkretnih problema.

Memorandum takođe jasno objašnjava zalaganje za životnu sredinu kako bi ista postala sastavni deo procesa donošenja odluka na centralnom i lokalnom nivou. Ostala pitanja uključuju podržavanje zelenih inicijativa od opšteg interesa za građane Kosova, podržavanje aktivnosti NVO-a koje su fokusirane na rešavanje problema životne sredine, kao i jačanje međuopštinske, regionalne i prekogranične saradnje. □

VESTI IZ SVETA

Za sledeće izdanje 2/2011 se prijavite na:

<http://www.ks.undp.org>

Ova brošura se štampa u saradnji sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), kancelarija na Kosovu.

Ekipe redakcije: Afrim Berisha (Afrim Beriša) (MŽSPP), Rizah Hajdari (MŽSPP), Nadia Chaichee (Nadia Čaiče) (UNDP) i Burbuqe Dobranja (Burbuqe Dobranja)(UNDP).

Pronađen fosil krasuljka star 50 miliona godina

Na argentinskoj strani Patagonije je pronađen fosil cveta iz porodice Asteraceae (npr. krasuljak, suncokret). Kao jedno od retkih otkrića, ovaj cvet je već otvorio put brojnim teorijama o postojanju cveća pre mnogo godina.

Neverovatno retko se može naići na tako dobro očuvan uzorak flore iz davnih vremena. Većinu fosilnih cvetova koje nađu paleobotaničari čine samo zrna. Ova vest je objavljena u prestižnom časopisu "Nauka". □

Solarna jahta kreće na svoje prvo putovanje

Turanor Solar Planet, najveći brod na svetu koji radi na solarnu energiju, je krenuo na put oko sveta iz Monte Karla.

Svrha ovog putovanja je poboljšanje znanja o solarnoj energiji i koristi iste za čitav svet. Brod je dugačak 31 metar i širok 15 metara, a ukupna površina istog iznosi 537 kvadratnih metara. Put oko sveta će trajati osam meseci i kretaće se preko istočne i zapadne obale Severne Amerike, preko Meksika, Australije, Singapura, sve do Ujedinjenih Arapskih Emirata. Osnivač projekta Raphael Domjan (Rafel Domjan), star 37. godina, je jedan od šest članova posade. Ime *Turanor* dolazi iz Singapura i znači "moć sunca". □

PRIJATELSKE PORUKE

Za kupovinu koristite platnene kese umesto plastičnih

Isključite slavinu dok perete zube

Smeće bacajte u kante, kako bi zaštitili okolinu

